

Kultūras ministrija

Medijpratība: nozīme mūsdienu informācijas vidē, jaunieši kā mediju lietotāji un situācija Latvijā

Mediju politikas nodaļas eksperte
Dr.sc.comm. Klinta Ločmele

2017.gada 28.septembrī
Izglītības un zinātnes ministrijā

Kultūras ministrija

**Kāpēc šobrīd?
Viltus ziņas
Latvijas iedzīvotāju medijpratība
Ko darām?
Kas vēl jādara?**

MEDIJPRATĪBA

Cilvēka prasme

lietot medijus,
meklēt un analizēt informāciju,
kritiski izvērtēt mediju vēstījumus,
piedalīties mediju satura veidošanā

Kultūras ministrija

Reklāma vs. realitāte

<https://www.youtube.com/watch?v=oSd0keSj2W8>

watt

and do a little finessing of the product.

2:42 / 3:27

Behind the scenes at a McDonald's photo shoot

McDonald's Canada

Abonēt 42 tūkst.

11 663 414 skatījumi

Kultūras ministrija

Pārveidota realitāte

<https://www.youtube.com/watch?v=AKIVyUJw3TM>

Kultūras ministrija

Realitātes konstruēšana (dramatizēšana)

- <https://www.youtube.com/watch?v=CAFJaXBI48M>

Kultūras ministrija

Montāžas Kuļešova efekts

- <https://www.youtube.com/watch?v=hCAE0t6KwJY&app=desktop>
- Hičkoks un bikini

Kultūras ministrija

Mediji ≠ spogulis

Uzzinām nevis pašu notikumu,
bet kāda sagatavotu “stāstu”

**Mediji nav pasaules
spogulis –
tie konstruē realitāti**

Kultūras ministrija

2006.gadā vēl nebija

WhatsApp

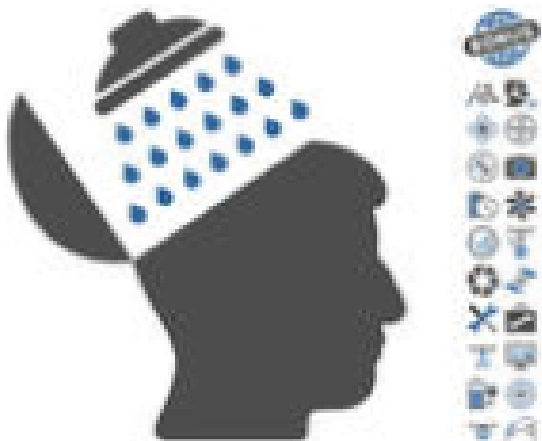
Un citu mūsdienās
ierastu komunikācijas
ierīču un aplikāciju...

Kultūras ministrija

Informācijas vides pārmaiņas

Kultūras ministrija

Pretmonopola politika – **Eiropas Komisija uzliek Google soda naudu 2,42 miljardu eiro apmērā**

par meklētājprogrammas dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, nelikumīgi izvirzot priekšplānā savu salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumu

Briselē, 2017. gada 27. jūnijā

[http://europa.eu/rapid/press-release IP-17-1784 lv.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1784_lv.htm)

Kultūras ministrija

Mūsdienās ikviens var kļūt par mediju satura veidotāju

- Katras divas dienas mēs radām tik daudz informācijas, cik visā laikā kopš civilizācijas sākuma līdz 2013.gadam.

/Eric Schmidt no Google/

Kultūras ministrija

Informācijas vides pārmaiņas

- Laiks, kas pavadīts, lietojot medijus, pieaug
- **Taču informācijas plūsmā ne visa informācija ir uzticama**
  - Pieaug tādas informācijas apjoms, kuras autori nav zināmi vai arī tiem nav redakcionālās atbildības un ētikas kodeksa
  - Informācija var apzināti tikt veidota maldinoša

Kultūras ministrija

Криevija no 2006.gada cenšas ietekmēt Latvijas kultūras un informācijas telpu

*„[..] Стратегическое направление этого сотрудничества -
сохранение единого культурного и информационного
пространства СНГ, сохранение и укрепление
информационного присутствия России на пространстве
СНГ и стран Балтии [..]”*

Основные направления государственной политики по развитию сферы культуры и массовых коммуникаций в Российской Федерации до 2015 года и план действий по их реализации (2006)

*„82. Укреплению национальной безопасности в области культуры способствуют: [..] развитие **общей гуманитарной и информационно-телекоммуникационной среды [..] в сопредельных регионах[..]”***

Стратегия национальной безопасности Российской Федерации (2015)

Krievijas naratīvu multiplicēšana vietējos medijos

- Latvija – neizdevusies valsts, tā ir Rietumu marionete cīņā pret Krieviju
- Nacisma, fašisma atdzimšana un glorificēšana
- Vēstures pārrakstīšana
- Integrācijas izgāšanās, mazākumtautību diskriminācija
- Krievija piedzīvo ekonomisko un kultūras uzplaukumu, un Latvijas attīstība ir nesaraujami saistīta ar Krieviju
- Jauns naratīvs: Rietumu garīgi tikumisko vērtību sabrukums

SPUTNIK

© Sputnik / AlexTikhomirov

Jau rudenī Latvijā tiks aizliegti krievu vārdi

LATVIJĀ

10:15 31.05.2016 (atjaunots 08:33 31.05.2016)

[Saņemt Iso saiti](#)

1458

Tieslietu ministrija ir sagatavojusi likumprojektu, kas faktiski pilnībā liedz bērniem piešķirt nelatviskus vārdus un uzvārdus. Pēc Tieslietu ministrijas domām, tas ļaus pasargāt latviešu valodu un demokrātiju.

RĪGA, 31. maijs – Sputnik, Jevgēņijs Leškovskis. Līdz 1. septembrim Ministru kabinets izskatīs likumprojektu, kas aizliedz vecākiem saukt bērnus nelatviskos vārdos.

Izrādās, Tieslietu ministrija jau sen ir norūpējusies par to, ka pašlaik Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likums ļauj visiem, kas vien to vēlas, izvēlēties nelatvisku vārdu un uzvārdu, turklāt faktiski nav nekādu normu, kas noteiktu, kādu vārdu vecākiem būtu jādod saviem bērniem. Šīs normas ir iekļautas jaunajā likumprojektā.

ZIŅAS

LASĪTĀKAIS

JAUNĀKAIS

Patriotisma monetizācija: Latvijā parādīsies kvass "Mežabrāļu" 109

Valdis Pelšs iekļuvis portāla "Myrotvorets" datu bāzē 46

Neesi samaksājis nodokļus? Gatavo 100 tūkstošus 28

Jauni sodi: līdz 7 tūkstošiem eiro par sarkano zvaigzni vai svastiku 25

Asānžs pastāstīja, kādēļ Tramps varētu tikt atstādīnāts no varas 24

Kultūras ministrija

- <http://www.la.lv/ivani-un-kirili-ka-bija-ta-ir/>

Viesturs Sprūde

LATVIJAS AVĪZE

12. jūlijs, 2017

★★★★★

Viltus ziņa: Latvijā aizliegs bērniem dot krievu vārdus ⁽¹⁴⁾

SPUTNIK

ATMASKOTS!

/ Новости Латвии

Русские имена в Латвии запретят уже осенью

lesaki šo rakstu citiem!

5

f Facebook

👤 Draugiem

🐦 Twitter

✉ E-pasts

Viens no klasiskajiem ziņu tematiem, kas attiecībā uz Latviju dažādos veidos un interpretācijās gadiem klejo Krievijas un krievvalodīgo mediju ziņu lapās, saistās ar krievu personvārdu oficiālo lietošanu un rakstību Latvijā.

Kultūras ministrija

3 galvenās motivācijas maldinošo ziņu veidošanai

- Politiskas intereses
- Biznesa intereses
- Popularitāte, slava

Kultūras ministrija

Daži no maldinošo ziņu tipiem

Avots: www.eavi.eu (EAVI: Media literacy for citizenship)

Propaganda – pie emocijām apelējošs saturs, kas veidots politisku mērķu sasniegšanai, kā arī lai mainītu attieksmes, vērtības un zināšanas.

Ziņas – klikšķu vācējas – tendētas uz sensacionāliem virsrakstiem, radītas, lai panāktu lielāku klikšķu skaitu un līdz ar to – ienākumus.

Sponsorēts saturs – reklāmas materiāli, kas nav skaidri atzīmēti kā tādi, izskatās kā žurnālistikas publikācija vai sižets.

Kultūras ministrija

Daži no maldinošo ziņu tipiem II

Ziņas – konspirācijas teoriju atbalstītājas – mēģina vienkāršoti izskaidrot sarežģītas situācijas, noraida ekspertus un autoritātes, tās gandrīz nav iespējams falsificēt, jo jebkura rīcība, kas tās apšaubā, tiek pasludināta kā turpmākie konspirācijas pierādījumi.

Pseidozinātne – informācija par brīnumlīdzekļiem, piemēram, veselības uzlabošanai, apgalvojumi, kas noliedz visu līdz šim zinātniskos pētījumos pierādīto.

Viltus ziņas – apzināti safabricēts saturs, kas izplatīts ar nolūku dezinformēt iedzīvotājus.

Kultūras ministrija

NEED TO LOSE 30 POUNDS?
TRY SENSEA® FREE!*

SENSEA® is clinically proven to help you lose 30 lbs without dieting or spending all your time working out.** Just sprinkle on your food, eat and lose weight!

GET A GYM BODY WITHOUT GOING TO THE GYM

- ✓ NO COUNTING CALORIES
- ✓ NO STIMULANTS
- ✓ NO PILLS

SPECIAL for OK! readers SENSEA® OFFER

Doesn't change the taste of your food!

**HOW TO SPEAK
ENGLISH FLUENTLY
IN 1 WEEK**

Kultūras ministrija

2 Comments

Image for representational purpose only

London: If you want to speed up your metabolism, then start consuming Gin. A new study study has found that Gin enhances your body's ability to burn calories for an hour after you finish the drink.

Researchers from the University of Sigulda in Latvia said, Gin is made from antioxidant-rich juniper berries which is good for your metabolism and in fact, the mice who were fed regular doses of the spirit, saw a 17 percent increase in their metabolic rate.

Kultūras ministrija

Maldinoša informācija var tikt
atspoguļota ne vien burtu valodā,
bet arī attēlos, video, mākslā u.c.

Kultūras ministrija

Maldinoši attēli un video: tendencies

Attēli un video dažkārt mēdz būt autentiski, taču pievienoti klāt neīstiem notikumiem vai cilvēkiem.

Diezgan bieži pēc dabas katastrofām (viesuļvētra, plūdi u.c.) tiek izplatīti attēli vai video, kas nav no attiecīgās notikuma vietas, bet ir uzņemti citur vai speciāli samontēti.

Kultūras ministrija

Samontēts attēls par vētras sekām "Sidnejā" (2015)

Kultūras ministrija

Kultūras ministrija

That Totally Fake Shark Photo Isn't From Hurricane Harvey (or Any Other Hurricane)

Melanie Ehrenkranz

8/28/17 11:37am • Filed to: STOP SHARING THE SHARK PHOTO

57.5K

20

2

Houston is experiencing catastrophic flooding as the aftermath of Hurricane Harvey, which made landfall as a category 4 hurricane on Friday, continues to relentlessly dump rain on the region. Images of heroism and destruction have been making the rounds on Twitter. And so has that damn shark photo. Again.

For the uninitiated, there is a photo of a giant shark swimming through inundated streets that pops up like clockwork anytime major flooding enters the news cycle. It's totally fake.

<https://gizmodo.com/that-totally-fake-shark-photo-isnt-from-hurricane-harve-1798495171>

Kultūras ministrija

Jason Michael

@Jeggit

Follow

Believe it or not, this is a shark on the freeway in Houston, Texas. #HurricaneHarvy

9:00 AM - Aug 28, 2017

7,171 88,926 149,247

As [Snopes](#) pointed out years ago, the great white shark, which appears to be casually swimming down a flooded city street, originates from a 2005 magazine spread in *Africa Geographic*. It was later photoshopped by hoaxers to make it look like the shark has found its way to an urban setting. Despite being fake, the shark previously went viral during [Hurricane Irene in 2011](#), [Hurricane Sandy in 2012](#), [Hurricane Matthew in 2016](#), and during flash floods in Texas in 2015.

Kultūras ministrija

Attēli no filmām var tikt uzdoti kā attēli no avio katastrofām

Kultūras ministrija

Vēsturisku foto montāža

Kultūras ministrija

Kultūras ministrija

«Melnās» PR kampaņas

Kultūras ministrija

Attēls uzvarēja foto konkursā, taču atklājas, ka tas ir montēts

Kultūras ministrija

Viltotie attēli politiskajās cīņās

- Stāvēšana uz valsts karoga
- Neīstu saukļu/plakātu piedēvēšana utt.
- Neīstu citātu piedēvēšana (sk.nākamo slaidu)

Kultūras ministrija

The new president of Taiwan, 59, has never been married. When asked why she replied: "I won't buy the whole pig just for a sausage"

williamcult

FOLLOW

3,064 likes

2w

williamcult Tsai Ing-wen 🐷

view all 666 comments

meyritayose @kristyay err.. ldk~

venusaur719 @timcheng18 🤔

yuli_wijaya I don't get it, what is that mean?
@wh1teisland

niemaichang 🙄

Yuli. Lol.

our new pull

..hahaha

it already..

care of a men

? Or something

ment.

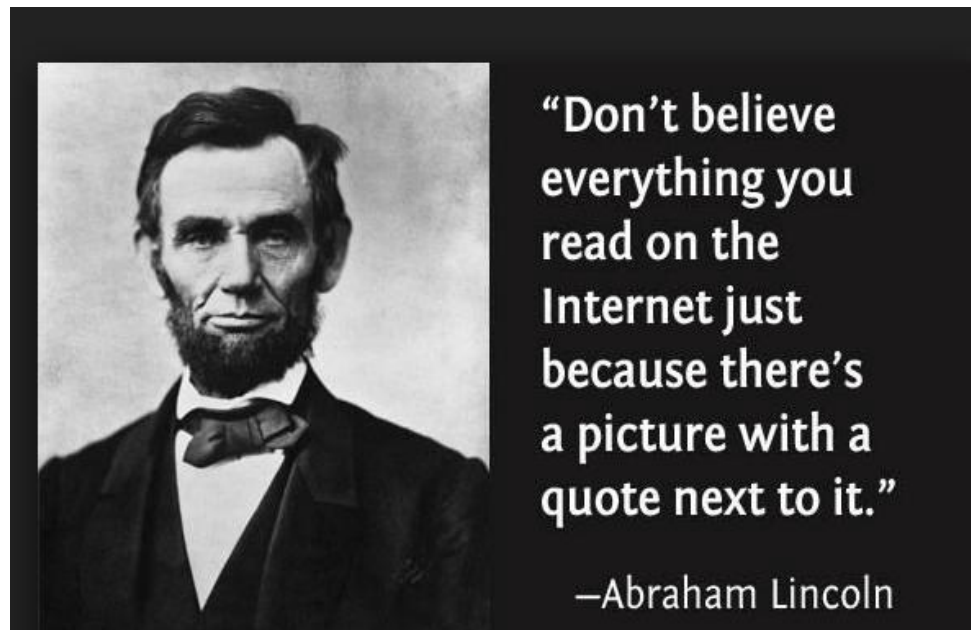
...

FAKE

Kultūras ministrija

- Citāti, kas tiek piedēvēti kādām zināmām personām – prezidentiem, sabiedriskajiem darbiniekiem, rakstniekiem u.c., ne vienmēr ir šo cilvēku rakstīti/izteikti.

Kultūras ministrija

Video no Sīrijas?

- <https://www.youtube.com/watch?v=Tjb4XgjuP4A>

Kultūras ministrija

Verbāls teksts

Re:Baltica pētījums atklāj, kā jaunie uzņēmēji pelna naudu ar pseidoziņām, nereti tās izdomājot, lai savāktu vairāk klikšķus

<http://www.rebal.tica.lv/2016/12/ka-nopelnit-naudu-ar-viltus-zinam/>

VIP Klubs - atziņu izlase. shared a link. 2 December at 18:04 · €

90% Deputātu Uzskata, Ka Minimālā Alga Un Pensijas Ir Pārāk Lielas Latvijā... KAUNS!

90% deputātu uzskata, ka minimālā alga un pensijas ir pārāk lielas Latvijā. Normāli, ne? Lasi spiežot uz bildes...

VIP-KLUBS.LV

212 Likes · 73 Comments · 2.6k Shares

VIP Klubs - atziņu izlase. shared a link. 36 mins · €

Raivis Raspopovs

Kādēj jūs publicējat izdomātas ziņas?

Nezinu viltus vai nē, darbineiks, kaut kur acīm redzot ir lasījies vai kāds ir teicis un uz tada pamata ir izveidojis raksti.. tīri kā baumas..

Portāls ir izklaides vietne, atslodzei no ikdienas ... Visu nevajadzētu ņemt nopietni

Vip-klubs.lv īpašnieks Raivis Raspopovs neuzskata, ka publicēt izdomātas ziņas ir slikti. Tā esot tikai izklaide. Grafika: Lote Lārmāne

Kultūras ministrija

- Hibrīdformas, kas atgādina žurnālistiku, bet piedāvātais saturs ir slēpta propaganda vai maskēta reklāma
- Noticot maldīgai informācijai,
  - varam iekrist kādās lamatās (zaudēt naudu u.tml.)
  - palīdzam kādam īstenot biznesa plānus (klikšķu skaita vākšana) vai nopietnākus nolūkus, piemēram, ārpolitikas intereses

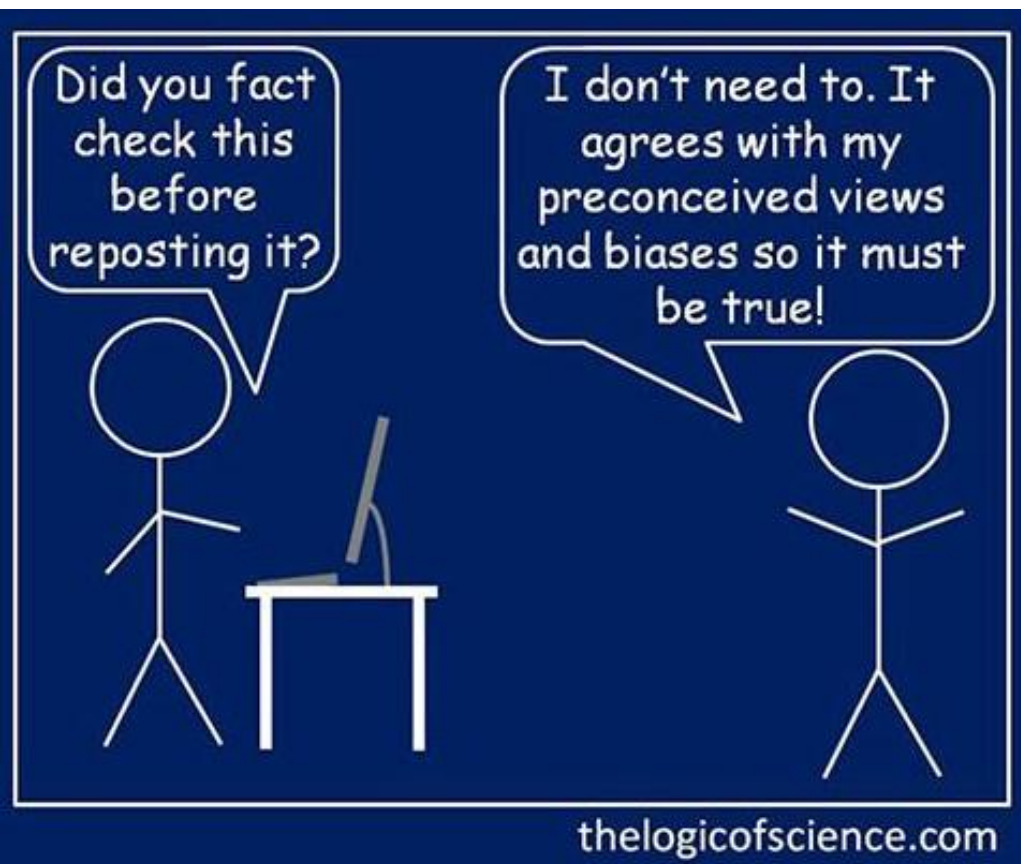

Kultūras ministrija

Kultūras ministrija

- **Pamatā – kritiskā domāšana**
- Uzticamu informācijas avotu izvēle
- Apzināties psiholoģiskos faktorus
  - draugs “nošēroja”
  - saskan ar aizspriedumiem

Kultūras ministrija

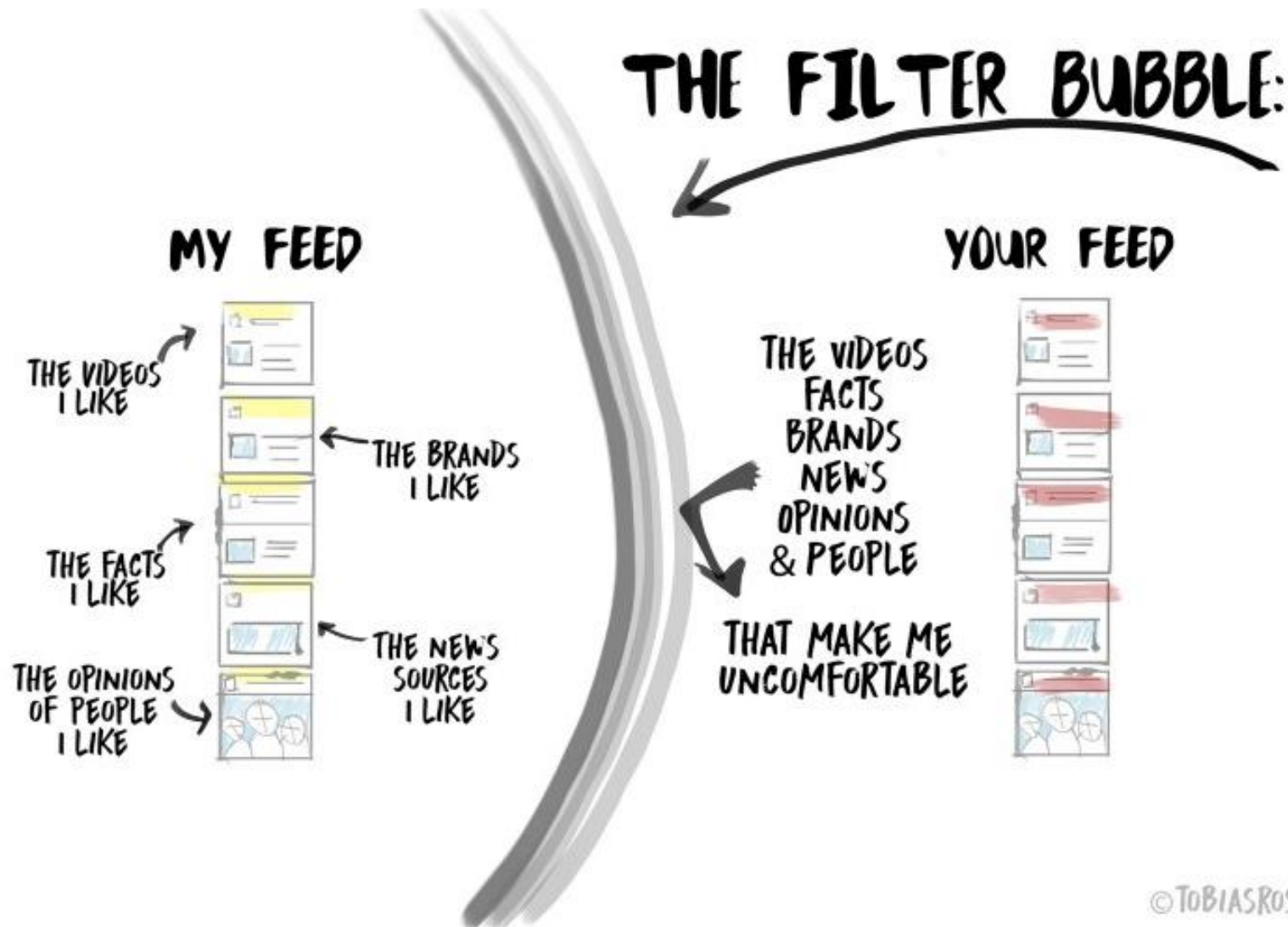
Apzināties, ka dzīvojam informācijas burbulī

Kultūras ministrija

Kā tas veidojas?

Nesenie piemēri

Kultūras ministrija

Bērns un jaunietis – satura patērētājs un arī radītājs

Foto: **Eric Pickersgill**

<http://www.designboom.com/art/eric-pickersgill-removed-smartphones-10-14-2015/>

Kultūras ministrija

Kultūras ministrija

Līdz gada beigām būs KM pētījuma rezultāti par Latvijas bērnu un jauniešu (9-16 gadi) medijpratību

Kultūras ministrija

Ofcom

making communications work
for everyone

Children and parents: media use and attitudes report

Kultūras ministrija

Bērni un jaunieši 5-15 gadu vecumā **Lielbritānijā**

Youtube tīmekļvietni vai aplikāciju lieto:

37% no 3-4 gadus veciem bērniem
54% no 5-7 gadus veciem bērniem
73% no 8-11 gadus veciem bērniem
87% no 12-15 gadus veciem bērniem

OFCOM (2016)

Kultūras ministrija

28% no 12-15 gadus veciem pusaudžiem savu galveno **sociālo mediju profilu atver vairāk nekā 10 reizes dienā**

9% no 11-15 gadus veciem bērniem sazinās sociālajos medijos ap desmitiem vakarā, 2% - arī pusnaktī

Kultūras ministrija

Grupu saziņapmaiņas iespēju
(Facebook Messenger, WhatsApp
u.tml.) sarunas (čata) iespējas

Pārsvarā tiek izmantotas pozitīvām
aktivitātēm (par mājasdarbiem),
taču arī lai ņirgātos un iebiedētu
citus

Kultūras ministrija

Bērni un jaunieši grūti atpazīst reklāmas, ko izvieto interneta meklēšanas programmas

Uzskata, ka algoritma vietā strādā kāds cilvēks, kurš pārbauda informāciju

27-28% 8-11 un 12-15 gadus vecu bērnu un pusaudžu domā – ja Google kādu lapu piedāvā meklēšanas rezultātos, tad tai var ticēt

Kultūras ministrija

Situācija Latvijā

Kultūras ministrija

Mediju patēriņa rādītāji Latvijā

(Avots: Kantar TNS, CSB)

▪ **4 stundas un 48 minūtes dienā** – tik skatītājs pavadīja laiku pie TV 2016.gadā

▪ **4 stundas un 4 minūtes dienā** – tik klausītājs klausījās radio 2017.gada pavasarī

▪ **Rīgā 76%, Latgales reģionā vismazāk – 65%** – mājsaimniecību ir pieejams internets

Kultūras ministrija

Mediju politikas rīcības virzieni

1. Mediju vides daudzveidība
2. Mediju vides kvalitāte un atbildīgums
3. Mediju nozares profesionāļu izglītība
4. **Medijpratība**
5. Mediju vides drošumspēja

Mediju politikas pamatnostādnes
2016.-2020.gadam un to īstenošanas plāns

Kultūras ministrija

Kontekstam

Latvijā **par medijpratību plašāk sāka runāt tikai pirms pāris gadiem** ģeopolitiskās situācijas un spēcīgu starptautisku pētniecības tendenču ietekmē (pirms tam uzsvars uz digitālajām prasmēm)

Mediju politikas pamatnostādnes un to īstenošanas plāns **ir pirmie** politikas plānošanas dokumenti, kuros iekļauti pasākumi Latvijas iedzīvotāju medijpratības veicināšanai

Kultūras ministrija

Aizsargāt vs. spēcināt

Kultūras ministrija

Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību 2017

Kultūras ministrija

Par pētījumu

- Veica tirgus un sociālo pētījumu aģentūra "Latvijas Fakti", kas uzvarēja KM š.g. aprīlī izsludinātajā iepirkumu konkursā.
- 2017.gada jūnijā aptaujāti **1082** Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem

Plašāk:

- Pilns pētījuma rezultātu apkopojums:
<http://ejuz.lv/medijpratibaspetijums>
- Lakonisks apkopojums uz 2 lapām:
<https://www.km.gov.lv/lv/ministrija/jaunumi/petijums-puse-latvijas-iedzivotaju-nevar-lepoties-ar-augstu-medijpratibu-813>

Kultūras ministrija

Puse LV iedzīvotāju uzskata- ja kādu informāciju publicē/pārraida mediji, tad tā ir patiesa

Mediji kā pasaules spogulis

Kultūras ministrija

- **Tikai ~puse** LV iedzīvotāju uzskata, ka pastāv atšķirības, kā vienu un to pašu notikumu mēdz atspoguļot dažādi mediji.

Kultūras ministrija

Tikai 40% LV iedzīvotāju
apgalvo, ka spēj atpazīt
uzticamu informāciju no
tendenciozas un safabricētas.

Ņemot vērā, ka pastāv vairāki
maldinošo ziņu veidi, tas ir
salīdzinoši zems cipars.

- Katrs ceturtais pētījuma dalībnieks (27%) **nespēj novērtēt** savu spēju atpazīt uzticamu informāciju medijos no manipulatīvas, jo nav par to domājis.

Tātad, nav aizdomājies, ka saturs, ar kuru viņš ir saskāries kādā no medijiem, var būt arī maldinošs.

Kultūras ministrija

26% Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka interneta meklēšanas programmu, piemēram, Goole, Bing vai citu, **pirmie piedāvātie rezultāti ir visuzticamākie.**

Nereti kā pirmās tiek piedāvātas reklāmas un sponsorētās saites.

Kultūras ministrija

Jaunieši (15-24 gadi)

- Vairāk **uzticas sociālajos medijos pieejamajai informācijai** (54% šajā vecumgrupā, kopumā – 32% respondentu).

Piektā daļa iedzīvotāju mēdz **dalīties ar informāciju internetā, to nepārbaudot**. Sevišķi augsts īpatsvars ir jauniešu vecumgrupā (gandrīz 40%).

Kultūras ministrija

Cilvēkiem ar zemu izglītību (pamata) ir zemāki medijpratības rādītāji

• Jo zemāka respondenta izglītība, jo vairāk tic sociālajos medijos atrodamajai informācijai

- 62% - ar pamata izglītību
- 26% - ar augstāko izglītību

• Apgalvojumam, ka interneta meklētāju programmas kā pirmos parāda uzticamākos rezultātus, piekrīt

- 43% respondentu ar pamata izglītību
- 22% ar augstāko izglītību

Kultūras ministrija

Pētījuma rezultāti arī par:

- LV iedz. vērtējumā uzticamākajiem un biežāk lietotajiem medijiem
- vairāk par Krievijā pilnībā/daļēji veidotu TV programmu patēriņu
  - cik svarīgi LV iedz. šķiet patērēt info, kas ir brīva no propagandas
- priekšstati par to, cik lielā mērā mediji ietekmē personīgos un sabiedrības uzskatus
  - cik bieži LV iedz. paši iesaistās mediju satura veidošanā u.c.

Pilns pētījuma rezultātu apkopojums:
<http://ejuz.lv/medijpratibaspetijums>

Kultūras ministrija

Plānotie KM pasākumi Latvijas iedzīvotāju medijpratības sekmēšanai

Kultūras ministrija

Svarīgas mērķauditorijas

- Jaunieši
- Seniori
- Respondenti, kas lielā mērā atrodas citas valsts informatīvajā telpā
- Cilvēki ar zemu izglītības līmeni

Kultūras ministrija

Esam vērsuši **sadarbības partneru – citu iestāžu, organizāciju, mediju, NVO – uzmanību** uz pētījuma rezultātiem

Izmantojot starptautisko partneru piedāvāto projektiem pieejamo finansējumu, iespējams **veidot pasākumus sabiedrības grupām, kuru medijpratība ir visvājākā**

Kultūras ministrija

Medijpratībai veltīto konferenču cikls

**Rīkoja KM
sadarbībā ar
Britu Padomi
un Latvijas
augstskolām**

Aprīlī 2017

Liepājā

- *Medijpratība no pirmajiem burtiem līdz viedierīcēm un TV pultīm: pedagogu, žurnālistu un vecāku loma tās stiprināšanā*

Rēzeknē

- *Pierobeža un (ne)sasniedzamie: pedagogu un žurnālistu loma medijpratības stiprināšanā*

Valmierā

- *Medijpratība digitālā pasaulē: ceļa rādītāji tiem, kas klikšķina*

Rīgā

- *Medijpratības izaicinājumi: no pirmklasnieka līdz senioram, no padomu portāliem līdz politikai*

➤ **300 dalībnieku**

Kultūras ministrija

Video (fragmenti un pilni video) no konferencēm

- Ziņas sižets par konferenci LU SZF
<https://www.youtube.com/watch?v=m-cAPgKYNmk>

- Pilns video no Vidzemes Augstskolas konferences
<https://www.youtube.com/watch?v=d8CkNe1GdX8>

- Pirmā video daļa no Rēzeknes Tehnoloģiju Akadēmijas
https://www.youtube.com/watch?v=H6GguU1_Hqw

- Otrā video daļa no Rēzeknes Tehnoloģiju Akadēmijas
<https://www.youtube.com/watch?v=TDa13tbAWVs>

lasot, vienmēr pievērš uzmanību:

Attēli no Latvijas Republikas Kultūras

ministrija ieraksta

- **MEDIJAM** - vai tas šķiet uzticams?
- **INFORMĀCIJAS DATUMAM** - varbūt ziņa ir veca, to kāds cenšas aktualizēt un interpretēt savos nolūkos?
- **AUTORAM** - vai ir norādīts?
- **NORĀDEI "REKLĀMPROJEKTS" / "SADARBĪBĀ AR..."** - kaut kur pie/zem/blakus raksta vai sižeta malā maziem burtiem?
- **AUTORA VIEDOKLIM** - vai tas pausts ziņu materiālā? Ja jā, materiāls ir komentārs. Ziņas kā žurnālistikas žanrs pieprasa maksimālu autora neitralitāti.
- **INFORMĀCIJAS AVOTIEM** - vai un kādi tie ir (atsauce uz pētījumiem, ziņu aģentūrām, intervētajiem cilvēkiem u.tml.)? Tiesa, tie ne vienmēr liecina par informācijas ticamību...
- **VIEDOKĻU BALANSAM** - vai nodrošināts līdzvērtīgs visu iesaistīto pušu viedoklis?
- **FAKTIEM** - vai tie izmantoti? Vai arī materiālā dominē tikai emocionāli argumenti?
- **PERSONU / PRIEKŠMETU / NOTIKUMU APZĪMĒJUMIEM** - vai tie regulāri un tendenciozi lietoti?
- **VIDEO UN ATTĒLU ILUSTRĀCIJĀM** - vai un kādas tās ir? Dažkārt autentiski attēli, video vai citāti tiek attiecināti uz neīstajiem notikumiem / personām.
- **ZIŅAS RADĪŠANAS IEMESLAM** - kāds tas varētu būt?
- **ĪPAŠIEM PANĒMIENIEM** - vai tie lietoti Tavas uzmanības pievēršanai?
- **VIRSRAKSTAM / SIŽETA PIETEIKUMAM** - vai tas izceļ ziņas galveno būtību?

Latvijas Republikas Kultūras ministrija ...

Tev patīk šī lapa · 18. jūlijs ·

Patīk Komentēt Dalies

Jānis Zarāns un vēl 91 lietotājs

Hronoloģiski

1029 shares

5 komentāri

Kultūras ministrija

LŽA un BMIC kampaņa “Ieguglē, pirms cepies”

Kultūras ministrija

Sabiedriskie mediji: Latvijas Radio

Ziņu portāla lsm.lv sadaļa Melu detektors Jaunākie materiāli un ziņas par tēmu Melu detektors

- 06.12.16 Melu detektors: Vai Raivis Dzintars saka patiesību par «miljonu izspiešanu» no valsts par «gudrona diķiem» 6
- 30.11.16 Melu detektors: Vai Imants Parādnieks pārzina pieci.lv projektu un auditorijas datus? 18
- 22.11.16 Melu detektors: Vai Rīgas mēra kandidātam Ķirsim taisnība par dārgajiem «komunālajiem» pakalpojumiem? 9
- 19.11.16 Melu detektors: Vai bijušais VID ierēdnis Čerņeckis saka patiesību par amatpersonu deklarācijām? 1
- 15.11.16 Melu detektors: Vai ĀM saka patiesību par iedzīvotāju ienākumiem Latvijā, Krievijā un Ķīnā? 9

Kultūras ministrija

Latvijas Radio: “Žurnālistikas oranžā kaste”

Krustpunktā

„Žurnālistikas oranžā kaste” - kas slēpjas mediju piedāvātajā informācijā?

Aidis Tomsons | 26. janvāris 2015, 13:06

Foto: flickr.com/ Diana Robinson

Uzsākam jaunu rubriku raidījumā *Krustpunktā*. Turpmāk katra mēneša pēdējā pirmdienā vienu stundu veltīsim tam, kas notiek žurnālistikā un dažādos plašsaziņas līdzekļos. Mēs daudz runājam par politiku un ekonomiku, valdību un Saeimas darbu. Diemžēl jāatzīst, ka arī žurnālistikas jomā ne vienmēr viss ir tā, kā tam vajadzētu būt. Mēs zinām, ka sarežģītākās atbildes uz jautājumiem tiek meklētas lidmašīnu melnajās kastēs. Patiesībā tās ir oranžā krāsā... Raidījums „Žurnālistikas oranžā kaste” būs par visu, kas slēpjas tik zināmajā – mediju piedāvātajā informācijā.

Saistītie raksti

Mediji krievu valodā

LSM.LV / Ziņu analīze
ASV finansēts TV kanāls krievu valodā – Rietumu atbilde Krievijas propagandai?
29. novembris, 14:45

Iepriekšējie raidījumi

www.pilnadoma.lv

Par projektu   Seminārs   Konkurss   Nolikums

P I L N A

D O M A

**Pilnā domā nav tukšas vietas
meliem un puspatiesībām. Vai
tu spēj pamanīt tukšās vietas?**

Kultūras ministrija

Melu teorija TV3

Nekā personīga jaunajā projektā “Melu teorija”
atmaskos melus informatīvajā telpā

🕒 2016. gada 21. decembrī 15:34 ✍ Skaties.lv/Nekā personīga

💬 1 KOMENTĀRS

Foto: publicitātes foto

Kultūras ministrija

Nacionālais kino centrs

LATVIJAS FILMAS

FILMU KATALOGS SKATĪTIES SEANSI LATVIJĀ IZPLATĪŠANA NKC

Vēsture Filmas skolās Parādums Kontakti

Meklēt filmu vai personu

Rūdolfa mantojums (2010)

**KINO
SKOLĀS**
Metodiskais materiāls skolotājiem

Skatīties
filmas

Filmas
bibliotēkās

Latvijas filmu
katalogs

Latvijas simtgade

Hronikas

Kultūras ministrija

Latvijas Drošāka interneta centrs

- Lasāmgrāmata bērniem un mācību līdzeklis skolēniem
- Drošāka interneta diena

Vaifija skola

Lasāmgrāmata par internetu
5 - 7 gadus veciem bērniem

Pasaule tīmeklī

Mācību līdzeklis 5.-9. klases skolēniem

Kultūras ministrija

Skolēni rosināti aizdomāties par

- informācijas pārsūtīšanu internetā
- līdzdalību dažādās interneta izlozēs un balsojumos
- autortiesībām un darbu "kopēšanu"
- reklāmas un informācijas atšķirībām
- mobilo telefonu lietošanu dažādām saziņas situācijām

PLANĒTA 7

LIETO!
STRUKTURĒ!
DOMĀ!
RADĪ!
IZVĒRTĒ!
ANALIZĒ!
SAĪDZINI!

MĀCĪBU MATERIĀLS PAR GUDRU UN DROŠU INTERNETA LIETOŠANU 8-12 GADUS VECIEM BĒRNIEM

DROSS INTERNETS.LV

facebook.com/drossinternets twitter.com/drossinternets instagram.com/drossinternets youtube.com/saferinternetlv

Kultūras ministrija

UNESCO Medijpratības un informācijpratības katedra Latvijas Universitātē

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE

Austrumeiropas politikas pētījumu centrs
Centre for East European Policy Studies

Kultūras ministrija

Grāmata par jauniešu mediju lietošanas paradumiem Latvijā

2016. gada 15. novembrī klajā nākusi filozofu Maijas un Ģirta Jankovsku grāmata “*Being There and Together. Media Habits of Teens in Latvia*” (Esot tur un kopā. Pusaudžu mediju lietošanas paradumi Latvijā), kuras izdevējs ir mediju aģentūra “Creative Media Baltic”. Grāmata ir balstīta pētījumā, kura mērķis bija nonākt pie padziļinātas izpratnes par to, kā veidojas tiņu pieredze saskarē ar medijiem, un it sevišķi internetu, kas ir galvenā mediju vide, kurā darbojas pusaudži. Pētījums ir īpašs ar savu interdisciplināro raksturu, apvienojot kvantitatīvo pieeju (veicot aptaujas ar pusaudžiem) ar padziļinātām intervijām un iegūtos datus pakļaujot filozofiskai analīzei, tādējādi atsedzot pusaudžu pieredzes struktūras, kas ir būtiski, lai spētu rast veiksmīgus veidus, kā ar mediju starpniecību uzrunāt šo auditoriju.

Kultūras ministrija

Pasaules Medijpratības un informācijpratības nedēļa (25.oktobris – 1.novembris)

- UNESCO LNK iniciatīva – nedēļas atzīmēšana Latvijā
- Tēma: “Medijpratība un informācijpratība sarežģītā laikā – pārdomājot mācīšanos un informācijas vidi”
- Esat laipni aicināti aktualizēt šo jautājumu nozīmību sabiedrības attīstībā, nedēļas ietvaros **rīkojot tematiskas aktivitātes un pasākumus**
- Reģistrēt plānotos pasākumus un aktivitātes iespējams šeit: <http://en.unesco.org/global-mil-week-2017>

Kultūras ministrija

- Ikviens aicināts aktīvi iesaistīties un atzīmēt nedēļu ar aktivitātēm:
  - lekciju, debašu un pētījumu prezentāciju organizēšana
  - īpašas un tematiskas medijpratības un informācijpratības dienas organizēšana
  - informatīvu kampaņu rīkošana sociālajos medijos
  - sadarbības partneru tikšanās un diskusijas u.c.

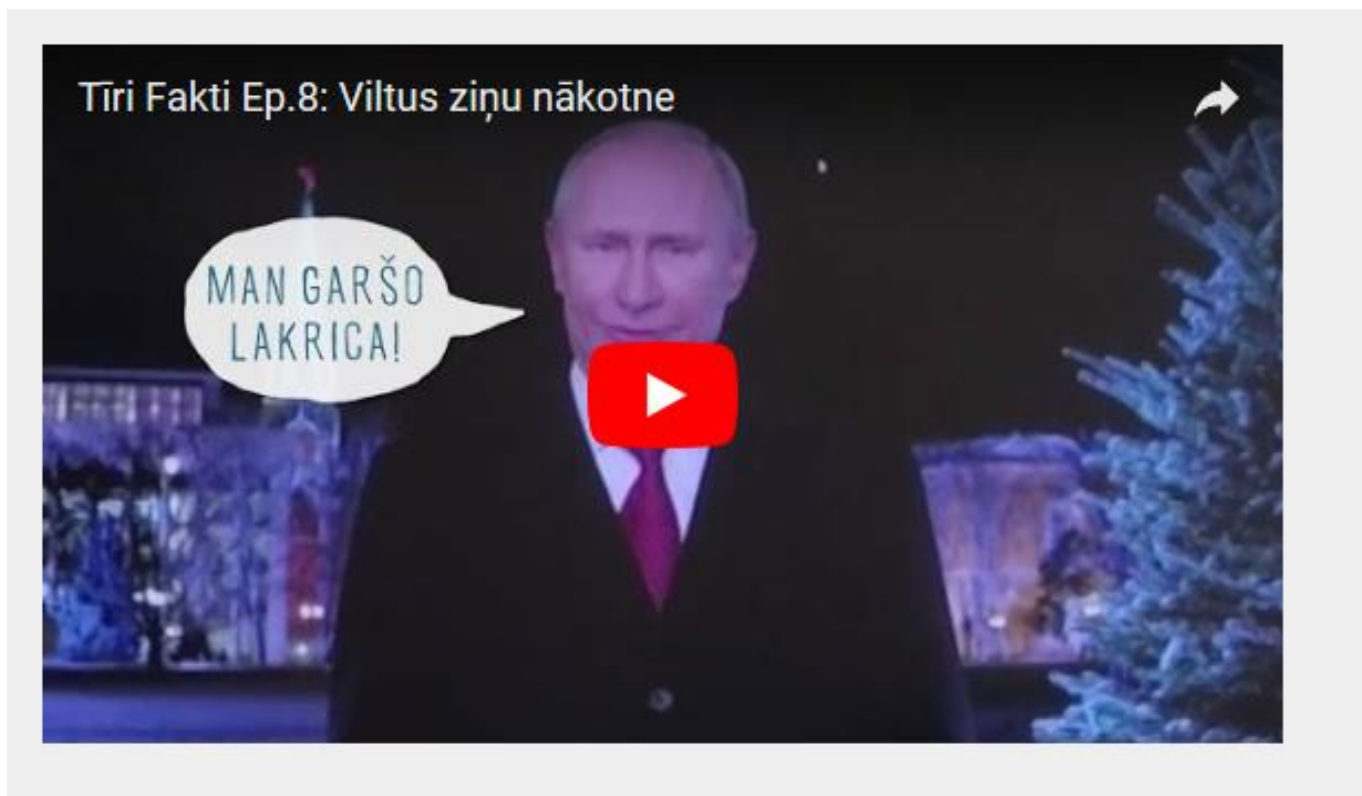
UNESCO sagatavotie materiāli un ieteikumi iesaistei Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļas atzīmēšanai: <http://en.unesco.org/global-mil-week-2017/10-ways-celebrate>.

Kultūras ministrija

Viltus ziņu nākotne

- <http://www.pieci.lv//lv/lr5/raksts/domniica/tirifakti-nakotnes-viltus-zinas.a90434/>

Kultūras ministrija

Medijpratības dažādie aspekti

- dažādu sabiedrības grupu medijpratība (bērni, seniori)
- propagandas, reklāmas atpazīšana
- mediju ar redakcionālo atbildību un uzticamas žurnālistikas atšķiršana no "vienkārši informācijas internetā"
- vizuālā pratība
- privātums un drošība medijos
- mediju satura radīšana u.c.

Kultūras ministrija

Medijpratība – kā GPS navigators

Attēls: Wikimedia Commons

Kultūras ministrija

Paldies par uzmanību!

Klinta.Locmele@km.gov.lv